

LETO X.

ZVEZER 21.

Vrli Slovenol: Prava vera bodi
vam luč, materni jezik bodi vam
ključ do zveličanske narodne
omike. A. M. Slomšek.

NAŠ DOM

GLASILO
SLOVENSKE MLADINE.

MARIBOR, 1910.

CIRILOVA TISKARNA.

Vsebina 21. zvezka:

Stran

Stran

Mladinska izobrazba:

Veliki nerednež	321
---------------------------	-----

Zabava:

Materina podoba (Dalje)	322
Jesen	329
Na grobeh	329
Krizanteme	330

Kaj je novega po svetu?	330
-----------------------------------	-----

Orli:

Maribor	331
Škale pri Velenju	331
Petrovče	331

Dekliški vrtec:

Dobra gospodinja	332
Naše cvetlice	332
Dekleta, ne v tujino	333
Metuljice	333

Društveni glasnik:

Sevnica	334
Št. Peter v Sav. dolini	334
Griže	334
Sv. Jurij v Slov. gor.	334

Pesniške vaje:	335
--------------------------	-----

**Dekleta naročite si pri S. K. S. Z.
v Mariboru svoje dekliške znake!**

Listnica uredništva. Višavski: Sivar je pač že zastarela, minolo je že 2 meseca od tega. Za drugo potrpite. — Dekliški znaki se dobivajo pri krščansko-socijalni zvezi, Cirolova tiskarna v Mariboru.

Naš Dom izhaja 1. in 15. vsakega meseca ter stane na leto 2 K, na pol leta 1 K, na četrto leta 50 h. — Uredništvo in upravnništvo je v Cirilovi tiskarni, Koroške ulice 5, Maribor. — Sklep uredništva
29. oktobra 1910.

Knjižnica S. K. S. Z. v Mariboru, Koroška cesta št. 5, nudi svojim čitateljem najboljše spise slovenske književnosti. Odprta je vsak delavnik od 4.—6. ure zvečer, le ob nedeljah in praznikih od 10.—11. ure popoldne. Prosimo pa, da cenjeni čitatelji tudi knjige redno vračajo, da prihranijo sebi in nam stroške opominjevanja.

Vsem mladeničem se toplo priporoča: „Zlata knjiga slov. Orlov“. Spisal Franc Terseglav. Cena vez. knjigi 2 K, broš. 1 K. Dobiva se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Mladinska izobrazba.

Veliki nerednež.

Ste prebrali prvi članek v št. 17. »Naš. D.«? Če ne, preberite ga sedaj, ker tale članek je v ozki zvezi z onim, za pravo njega nadaljevanje. — Iz malega raste veliko, pravi pregovor, tudi iz malega poredneža zraste veliki nerednež, ki je v nadlogo vsem, s katerimi pride v dotiko.

Deček doraste za šolo. Morda bo šola iz malega razposajenca kaj boljšega napravila? Da, ko bi doma sproti ne podirali, kar se v šoli pozida. Deček je razposajen, nemiren, se zmiraj pretepa, robato govori. Ko ga izročijo šoli, ne morejo zadosti prehlitati njegovih lastnosti. Ima dobre talente, dobro srce, samo malo živahen je, da je tudi hudoben in razposajen, tega slepi stariši ne vidijo in nihče jim tega ne sme reči. Učitelj ga v šoli kaznuje, doma potem vpričo otroka psujejo čez učitelja, otrok ima vselej prav, učitelj je krivec. Osem ali desetletni otrok ima že umazan jezik, da se človek zgraža. Kdo te je tega naučil? ga vpraša učitelj ali katehet V krčmi sem slišal! Nadepolnega sinka žene oče od časa do časa v krčmo, kjer vse vidi in vse sliši. Kmalu bo prišel čas, ko ga ne bo treba več voditi v krčmo, sam bo hodil tje in tam bo njegov najljubši prostor. Kjerkoli pride v tovaršijo, napravi prepir in pretepa svoje součence. Očetu in materi se to dobro zdi, da je sinček tako močen in korajžen. — Mati mu daje mito, krajcarje za sladkarije, pa mu je še vse premalo, pomaga si z lažjo, češ, da to in to potrebuje za šolo, tretjokrat pa skrivoma izmakne očetu ali materi ali drugim domačinom par novčičev. Kmalu ve krajcarje še v drug namen obrniti, — začne kaditi. Parkrati mu postane slabo, pozneje ne več. Oče in mati zvesta za to, pa sta že vajena

sinčku vse spregledati, morda jima celo ugaja ta fantova korajža. Od malega je bil vaje, da se je vse zgodilo po njegovi volji, kako bi sedaj moglo drugače biti? Otrok raste na starosti, pa tudi na predrznosti, sčasoma morajo tudi vsi tako misliti kakor on. On vse bolje ve, vsako besedo zna presekati, na vsak opomin se odrezati. Starim ljudem osle kaže in se norčuje iz njih. O njegovi dobri glavi so mu toliko trobili, da so ga nazadnje res prepričali, da v njegovi buči tiči vsa modrost, učiti se ni treba nič. Enoglasna sodba učiteljev o njem pa je, da je veliki lenuh in veliki grobijan.

Da na svetu to največ velja, kar človek zna in si s poštenim delom pridela, to je njemu neznano, saj je vaje dobiti vse, kar si izmisli. Odkod stariši dobivajo denar, to njega ne skrbi. Imel sem součenca, ki je vsako šolsko uro potrl par peres in svinčnikov, raztrgal knjige in zvezke. Če mu je kdo rekel: ali ni škoda? se je odrezal, kaj! moj oče je bogatin, bo že kupil. In kakšen bogatin je bil? Navadni mestni pismo-noša, ki je komaj izhajal do konca meseca s svojo plačo. Pa otrokom se je morala vsaka želja izpolniti in rastli so v prepričanju, da se denar kar na cesti pobira.

Naposled pride 14. leto. Fant se veseli, da se reši te neznosne ječe — šole, zdaj bo prost, to bo »lušt.«! Učitelj pa je tudi rad, da se iznebi enkrat malopridnega šolarja, s katerim se ne da itak nič opraviti.

Nastopi 15. in 16. leto, najnevarnejša leta. Ptiču so zrastle peruti, setev gre v klasje. Za klobuk si zatakne »tri krive fedre«, znamenje korajže; petelinovo perje naj zakriva praznino v njegovi glavi. Da bi se kaj učil, da bi v prostem času kaj bral, to še mu na misel ne pride. Po nedeljah in praznikih je v krčmi in sicer ga najbolj veseli,

če more med službo božjo v krčmi razgrajati, ali če pride k cerkvi, kaže svojo zarobljenost s tem, da ondi šale zbija in ženske draži.

S svojim od pitja hripavim glasom tuli s svojimi vrednimi tovariši najnesramnejše pesmi, iz njegovih ust besede kar smrdijo, gnusno govorjenje in petje pa prej ali slej celo podivja značaj.

Stariši so se prej tolažili, češ, otrok je otrok, sedaj imajo drug izgovor: mladost se mora izdivjati! Naposled spregledajo, pa prepozno je, sinček jim je zrastleč čez glavo. Mater je že parkrat v stran sunil, ker mu je nekaj očitala, za očeta nima boljše besede kakor »ta stari«. Fant je kakor tisti egiptovski faraon, ki je rekel: Kdo je gospod nad menoj, jaz ga ne poznam! Tudi on ne pozna ne starišev, ne dušnih pastirjev, ne Boga.

Da si kmalu poskrbi za ljubico, se razume samo ob sebi, pa še ne samo ene! Zapeljevanje deklet mu je kmalu najprijetnejša zabava, pijančevanje in ponočevanje je njegov poklic. Mati se joka, oče preklinja, vse zastonj, prepozno je, grozno so se motili, ko so mislili, da mora drevo najprej dorasti, potem ga treba zravhati. Denarja in dela ga niso nikdar učili ceniti, zato pa vsak vinar zapravi, delo pa mu smrdi, ker je vaje tudi brez dela živeti.

S strahom premišljuje oče, kakemu sinu bo danes ali jutri zapustil posestvo ali trgovino. Fant nima niti iskric rešnice v sebi, kakor zdvijani konji vlečejo voz čez drn in strn, tako njegove strasti njega. Njegova nerednost in razbrzdanost mu je prešla v navado, navada pa je železna srajca. Gorje človeku, ki je postal suženj svojih slabih navad! Izgubil je vso oporo, vso sramežljivost, sramuje se le še enega in to je — da še ni zadosti velik lump, ker je še premlad.

Pride tudi to. Stariši še imajo eno upanje: vojak bo, pri vojaki ga bodo že naučili reda. Prazno upanje! Prepozno je! Od vojakov šele pride pravi vrag nazaj.

Dragi čitatelji, preberite te vrstice z vso resnobo pa pogledjte okoli sebe v svojem domačem kraju, in odgovorite, ali ni res tako. In kaj, če je v eni vasi več takih divjih grmov, morda celo mnogo. Vzamimo celi slovenski narod, ali vas ne bo strah, če bi se taki nesrečneži preveč namnožili? Draga mladina, ti upanje našega naroda, zapiši si globoko v srce besede italijanskega pesnika Dante-a: Stoj trdno kakor zvonik, krog katerega divjajo viharji, pa ga ne morejo premakniti. Vzgjajjte skrbno sami sebe in tiste, ki so vam izročeni, ali še bodo izročeni. Od vzgoje je mnogo odvisno. Človek je navadno to, kar ljudje iz njega napravijo.

Zabava.

Materina podoba.

Četrto poglavje.

Razdražena prijatelja.

Elpidij je bil veliko let senator in cesarjev svetovalec. Radi njegove izobraženosti, razumnosti in korenitega značaja ga je Leon visoko cenil in čislal. Toda pregovor, da čast vzbuja zavideže, se je uveljavil tudi pri Elpidiju. Imel je sicer trop očitih sovražnikov, ki se jih pa ni bal; a tem težje je mislil na pritajene sovražnike, ki so se pod krinko priliznjene prijateljstva trudili

spodkopati njegov ugled in ga uničiti. Da bi pa tudi Teodozij bil med njimi, tega si ni niti misliti mogel. Saj sta si bila vendar zvesta prijatelja že od mladosti in nikoli še ni padlo seme prepira med nju.

Globoko užaljen je zapustil senator tajnikov dom. Kaj naj počne, kako naj se obnaša v bodoče proti Teodoziju in kaj je tega dovedlo do takšne propalosti, to so bile edine misli, ki so mu vrele po glavi, medtem ko je korakal po dolgih ulicah, toda ne proti domu, temveč proti samostanu sv. Bazilija.

Dosegel je svoj smoter, potrkal in kmalu je zarožljajal ključ v ogromnih vratih, ki so se hrupno zatvorile za Elpidijem. —

Odkar je umrla njegova blaga so-proga, je vodila obširno gospodarstvo stara zvesta hišna, ki je zajedno z domačim učiteljem vzgojevala tudi malega sinčka Elpidijevega, Ivana. Bil je prebrisan, razumen deček, na katerem bi človek razen nagle jezljivosti ne mogel najti nobene napake. Toda ravno ta majhna nedostatnost v njegovem značaju je bila le premnogokrat vzrok hude razburljivosti in jeze, ki jo je Ivan sicer vedno obžaloval, pa ji vendar zopet zapadel. Ona je bila tudi vzrok, da ni hotel oče preskrbeti Ivanu sotovariša, dasiravno ga je prosil pogosto zanj.

Danes pa, ko ni bilo očeta doma, se naenkrat spomni nekdanje očetove obljube in obenem tudi tistih blaženih časov, ki jih je imel, ko je mati še živel, v družini Teodozijevega sina Filipa. In ko se je še spomnil lepih iger in zabav na obširnem domačem vrtu za hišo, ni mogel več dočakati izpolnitve očetove obljube, temveč je tekel k svoji vzgojiteljici in jo priliznjeno prosil: »Teoda, ali me hočeš uslišati? Prosim, pokliči mi Teodozijevega Filipa, da se bova skupaj igrala, kar mi je oče že neštetokrat obljubil. Ali hočeš iti k njemu in ga poklicati?«

Resno je pogledala služkinja dečka, spominjajoč se očetovega ukaza, toda ko jo je Ivan potolažil, je odšla pomirjena in mu izpolnila željo.

Ker ni bilo Teodozijevo stanovanje preveč oddaljeno, je Teoda kmalu dovedla tri leta starejšega Filipa, ki se ga je Ivan po otročji navadi ljubeznivo oklenil ter ga odpeljal v vrt. Tam sta se naslajala dolgo z vonjavim ovočjem ter slašticami in potem se igrala. Ko sta se do dobra razvedrila in naigrala, je peljal Ivan Filipa v palačo nazaj v sobano, kjer mu je pokazal Marijino sliko rekoč: »Poglej podoba, ali ni lepa? In veš-li morebiti, koga predstavlja?«

»To je podoba Device Marije«, odvrne Filip takoj.

»O, ti se motiš. To je slika moje ljube matere«, trdi Ivan.

»Kaj neki govoriš«, ga Filip začu-

den zavrne. »Kdo ti je pač natvezil to laž? Podoba Marijina je — in pravzaprav bi ne smela niti tukaj viseti.«

»Zakaj?« vpraša Ivan.

»Ker je prepovedano častiti sv. podob. Moj oče ne trpi nobene v svoji sobi, ker smatra češčenje podob za malikovalstvo, katero je cesar najstrožje prepovedal.«

Osupel ga Ivan pogleda. Toda takoj se zaiskri njegovo oko in globoka rdečica ga oblije.

»Cesar je tiran, pravi moj oče, in gotovo bolje ve, ker pozna cesarja bolj ko ...«

»Kakor moj oče?« vpraša Filip užaljen. »Moj je vendar stotnik cesarske telesne straže.«

»Moj pa je senator ter cesarjev svetovalec in zatorej mora biti bolj razumen ko cesar«, mu pojasnjuje Ivan.

»Cesar je pa vendar zato cesar, ker je pametnejši ko drugi ljudje in mora biti torej pravica tudi na njegovi strani, če prepoveduje češčenje sv. podob. Ti in tvoj oče krivo ravnata, ker jih častita.«

Srpo je gledal Ivan ob teh besedah svojega prijatelja in srce mu je vzkipovalo vedno huje v strastni razburjenosti. Nastal je med njima resen prepir, v katerem se je Ivan tako daleč spozabil, da je zmerjal Filipa za lažnjivca in ga celo udaril v lice, nakar je njegov tovariš jokaje zbežal domov tožit očetu Ivanovo nepremišljeno dejanje.

Na velik hrušč in vrišč je sicer pritekla stara Teoda, toda užaljeni Filip se ni dal utolažiti, temveč je trmoglavo odbežal.

»Ivan, kaj si storil!« je stokala Teoda. »Da si udaril Filipa, še bi ne bilo ravno najhuje, toda da si žalil cesarja ...«

»Kaj meni cesar!« jo zavrne deček ponosno. »Filip je žalil mojega očeta in to je ravnotako, če jaz cesarja.«

»Kdo je sramotil cesarja?« se začuje zdajci debel moški glas — bil je senator, ki je pravkar vstopil in začuden opazil v razburjenosti se tresočega dečka in prestrašeno služkinjo.

»Kaj se je zgodilo?«

Brez ovinkov pove Ivan cel dogodek

„Ti nesrečnik!“ zakliče oče, „kaj te je privedlo do tega nepremišljene-ga dejanja, ki mi bo zelo škodovalo, česar ti niti ne slutiš.“

„Da, oče, jaz vem. Povedal sem resnico, da je cesar tiran, kajti ti sam si tako trdil in oče ne laže nikoli.“

Že je hotel senator sina strogo kaznovati, toda zadnje Ivanove besede, njegova resnicoljubnost in neustrasnost, so ga tako premagale, da je popolnoma pozabil na vse ter ljubeznivo objel sinčka, rekoč:

„Da, ti si pravi Elpidij. Najlepši zaklad je resnica, in njej moraš služiti udano in zvesto. Samo enega se odva-di, prosim te, svoje nagle jeze, ki je za človeka nekaj zelo poniževalnega in škodljivega.“

Mile očetove besede so globoko gani-le Ivana, ki je skesan obljubil po-boljšanja, ne spominjajoč se, koliko-krat je že ravno isto obljubil in prelo-mil.

J a n e z D a m a š č a n.

Jokaje je med tem pribežal Filip domov, hoteč potožiti očetu prizadeja-no sramoto; ker ga pa ni bilo ta dan radi službe doma, je jadikovaje raz-ložil cel dogodek materi Evdoksiji, ki pa seveda ni dosti uvaževala otročje-ga prepira, temveč je sinu zabičala, iz ljubezni do rajne Elpidijeve žene in njene prijateljice o vsem strogo molča-ti.

Filip je sicer to obljubil, a le na videz. Kakor hitro je namreč drugi dan ugledal očeta, mu je natanko raz-ložil cel dogodek ter ga še povečal z raznimi izmišljotinami.

Teodozij je sinka navidezno mir-no poslušal, v resnici pa ga je Filipu prizadeta sramota hudo pekla in na-pravil je pri sebi naklep, se nad El-pidijem še bridko maščevati.

In res. Kmalu nato je šel stotnik v cesarsko palačo in se naznanil vla-darju za sprejem, ki mu ga je cesar še precej ljubeznivo dovolil.

„Kaj te je privedlo danes k meni, Teodozij?“ ga je vprašal Leon, ki je

bil videti zelo razpoložen. „Kajti ne zgodi se pogosto, da bi mi imel ti kaj povedati.“

„Če se pa prigodi, slavni despot, se pa zgodi gotovo iz važnih vzrokov,“ odvrne Teodozij resno ter razloži ce-sarju ves dogodek z nekako hlastno škodoželjnostjo.

Napeto je poslušal Leon stotnikove besede ter tupatam pobliskal z očmi in stisnil ustne, kakor bi se bal, da bi se mu izmuznila kaka beseda.

Ko je nato Teodozij končal, ga je despot z ljubeznivim pritrdilom milost-no odpustil, na kar se je stotnik pri-klonil in odšel.

Takoj za njim pa je vstopil v sobo dvorni tajnik Štefan z močno zapeča'tenim pismom in naznanilom, da čaka odposlanec rimskega papeža v njego-vi pisarni.

Leon je hlastno segel po pismu, pa ga hitro zopet izročil Štefanu in mu ukazal, naj ga prebere. Rade vo-lje je izpolnil tajnik ukaz in prečital cesarju papežko poslanico, v kateri ga je sveti oče ostro karal radi proti-cerkvenega postopanja.

Osorni ukor je Leona zelo razbu-ril in le težko je prikrival svojo raz-kačenost, ko se je na njegovo povelje pojavil pred njim dolg, suh menih, kateremu je odseval iz oči izraz do-brohotnosti in svetega navdušenja.

„Kdo si, menih?“ se raztogoti Le-on nad njim.

„Janez Damaščan sem,“ odgovori vprašanec mirno in dostojanstveno. Ta odgovor je napravil globok vtis na cesarja, toda še bolj menihova osebnost. Janez Damaščan je bil najslavnejši tedanji učenjak in zadnji cerkve-ni oče. Doma iz Sirije, kjer je vžival na kalifovem dvoru njegov oče in tudi on sam velike časti, je zapustil svet ter vstopil v samostan, da bi se tem lažje bavil s študijami, za katere ga je zelo navduševal njegov učitelj Kozma iz Kalabrije. Že pred vstopom v samostan je bil Janez goreč zagovornik češčenja svetih podob ter je v mno-gih učenih razpravah zavračal cesar-jeve prepovedi.

„Ti si torej Janez Damaščan“, povzame po kratkem molku cesar besedo, „moj najhujši nasprotnik?“

„Da! In tudi bom, cesar, dokler boš ti hodil kriva pota.“

„Kaj pa, če te dam za glavo okrajšati?“ vpraša Leon s surovim zasmehom.

„Storil boš pač rabeljnom nepotreben trud,“ odvrne Janez z odločnostjo in samozavestjo. Le izpolni tvojo grožnjo, če se ti dopade tak junaški čin, saj misli, ki biva tukaj notri, ne moreš zamoriti, ker so jih razširili moji spisi že po celem katoliškem svetu.“

„Ha,“ se zakrohoče Leon z vidno nevoljo, „dal bom tebi in tvojim privržencem razbiti glave ob kipih in podobah, ki jih častite s tako vnemo.“

„Oprosti, cesar, ti se motiš,“ deje menih mirno in samozavestno. „Mi ne častimo podob, temveč osebe, ki jih podobe predstavljajo. Poglej razne svoje kipe, cesar, ki so v mestu postavljeni. Zakaj si to dopustil? Ali naj ljudstvo časti tvojo podobo? Saj je vendar mrtva stvar, ki ne diha, ne govori in ne čuti, nima nobenih zaslug za državo, in nima torej tudi pravice do čiščenja.“

„Menih, zdrži se!“ zapreti despot razkačen.

„Cesar, nisi me še slišal končati“, nadaljuje mirno Janez. »Jaz sem namreč trdil, da tvoja podoba, ker ne živi, nima nobene pravice do čiščenja. Ona pa predstavlja nasprotno človeka, ki ima pravico do časti, to je tebe, cesar, in ljudstvo časti v podobi ne podobe same, temveč tebe despot. Kakor tebe nihče ne sme oropati dvorne družbe, ravnotako ne Kristusa njegovega nebeškega spremstva, angeljov in svetnikov.“

Vidno se je čutil cesar od menih poraženega in še le po kratkem molku si je upal opomniti:

»Ljudstvo pa v resnici podobe naravnost moli in se ne zadovoljuje samo s čiščenjem predstavljenih bitij, temveč jih malikovalsko časti, cesar jaz nikoli ne bom trpel v svoji državi.“

»Res so se dali nekateri zapeljati k temu«, odgovori Janez, »cesar jih ti dolžiš, toda ti pozabiš pri tem, da je

Jezus dal cerkvi in nobenemu drugemu nalogo, ljudi spreobračati in poučevati. Niti drugim, niti tebi je dovoljeno odločevati v cerkvenih in božjih stvareh, temveč samo papežu, namestniku Kristusovemu na zemlji, ki ga moraš ubogati in ki je meni nevrednemu hlapcu ukazal izročiti tebi to pismo.“

»Menih, ti govoriš smeje besede«, odvrne Leon, ki je na skrivaj začuden občudoval neustrašenega, učenega moža. »Če bi ti ne bil slavnj Janez Damaščan, bi ti dal čisto drugačen odgovor. Za zdaj pa samo sporoči, da se ne bom klanjal nobenemu papežu, temveč si na vse pretega prizadeval iztrebiti malikovalstvo iz mojih dežel, in če bo treba tudi z najokrutnejšimi sredstvi.“

»Cerkve je dobila ravnokar že novih mučencev vsled tvojih grozovitosti«, zakliče Janez, ki se naenkrat čuti ohrabrenega od nevidne moči. »Ona ti bo dolžna še velike hvale. Toda pomni, cesar, plačilo za tvoje čine ti ne izostane Šiba božja bo še bridko kaznovala tvojo državo; le spomni se trenutka, ko stojim pred teboj potresi bodo razdirali mesta in tvoja ljudstva bodo še bridko ječala pod jarmom krutih Saracenov.“

»Molči!“ ukaže Leon razjarjen. »Poberi se s tvojim prerokovanjem, ki je možu, kot je Leon, le v zasmeh. Poberi se, ti pravim, ker drugače se še lahko spozabim, da te brez glave zapodim.“

Janez Damaščan izgine iz sobe.

Dolgo časa po tem razgovoru je sedel cesar zamišljen na svojem divanu, nato pa je vstal in zapovedal tajniku napisati ukaz, po katerem je prepovedana pod kaznijo vsaka verska podoba; kdor bi se morebiti ustavljal, zapade smrti.

Nemudoma se je spravil Štefan na delo ter po kratkem času prebral cesarju sestavljen ukaz s tole vsebino:

»Mi Leon III., po božji volji cesar vzhodnorimskega cesarstva, vladar Male Azije in Sicilije, naznanjamo s tem ukazom vsem državljanom brez razlike starosti: Mi smatramo čiščenje sv. podob za človeško zmoto in žaljenje Boga. Zatorej ukazujemo odstraniti v vseh cerkvah in samostanih, ob potih in na

trgih vsako versko znamenje. Kdor se bo ustavljal naši najvišji volji, bo kaznovan z ječo in po okoliščinah tudi z obglavljenjem.

Pozorno je sledil cesar bralcu, ko kar nenadoma zakliče, kakor bi se pravkar vzbudil iz globokega premišljevanja.

»Štefan, to še ne zadostuje. Stori moj ukaz še strožji ter vpiši tudi stavek: Naša neupogljiva volja je, da se odstranijo vse verske podobe tudi iz zasebnih hiš. Kdor bo v tej točki nasprotoval, zapade isti kazni.«

Vprašajoče je pogledal tajnik despota, kakor bi ga ne razumel popolnoma.

»Kaj želiš, Štefan?« vpraša Leon ostro. »Ali nisi razumel mojega ukaza? Jaz mislim, da sem dosti jasno govoril.«

»Vaše Veličanstvo«, opomni Štefan obotavljajoč se, »jaz se bojim, da bo ta prepoved preveč omejevala osebne pravice in svobosčine posameznika...«

»Piši!« mu ukáže Leon. »Nisem te vprašal ne za svet, ne za tvoje mnenje.«

Le nerad se je udal tajnik cesarjevi volji in dovršil ukaz, katerega je cesar potrdil in zapečatil — in cesarjeva volja — je bila zakon.

Ah, ko bi Štefan vedel proti komu je bila ta prepoved predvsem naperjena! Toda on ni niti najmanj slutil, da utegne biti za Elpidija usodepolna in vendar je bil on bolj ko vsak pri cesarju očrtnjen in ogrožen.

Šesto poglavje.

Ujet.

Že je minilo osem dni, odkar se je javno razglasil cesarski ukaz, ki je v krutosti presegal vse druge. Na tisoče in tisoče jih je preklinjalo cesarjevo ime, ker od sedaj naprej ni bil nikdo, kdor ni bil cesarjev pristaš, varen pred beriči, ki so prišli nenadoma ter pretakniti vse kote njegovega stanovanja za sv. podobami.

Leonova jeza do papeža se je večala od dne do dne in neprestano je mislil, kako bi dobil Kristusovega namestnika v svojo oblast. A to še ni bil pravi vzrok njegove jeze. Kajti ni še preteklo osem dni, odkar so padali njegovi vojaki po mestnih ulicah, ne še, odkar mu je napovedal Janez Damaščan

hudo kazen božjo, in že prihajajo vsak dan novice o raznih nezgodah, ki obiskujejo njegove podanike, o potresih, ki razdirajo najlepša mesta in o vstajah raznih podložnih narodov, ki smatrajo vse te nezgode za šibo božjo vsled cesarjevih bogoskrunstev.

Ko se je nekega dne ravno sprehajal po svojem rajskolepem vrtu, je stopil pred njega armadni poveljnik Kalij, katerega v resne gube nabrano lice ni naznanjalo nič veselega in dobrega.

In res. Kalij je namreč obvestil cesarja o uporih Egijcev, ki baje z močnim ladijevjem plovejo proti glavnemu mestu, kjer se hočejo združiti z njegovimi nasprotniki in se polastiti mesta.

»Kdo ti je to povedal?« vpraša Leon z neko čudovito ravnodušnostjo, kakor da bi mu ne bila kos nobena nevarnost in nezgoda.

»Govorica pripoveduje to in moji ogleduhi.«

»Ti veš svojo dolžnost, Kalij. Izpolni jo!« se je nakratko glasil cesarjev ukaz. »Zberi vojaštvo in ladjeve in pusti nasprotnike, da se približajo mestu.«

Poveljnik se je priklonil in zapustil vladarja, ki se je že dolgo sprehajal po vrtu, globoko zatopljen v svoje misli. Kar naenkrat je zategnil ustnice v grozen nasmeh in zavpil:

»Druga cesarja torej hočejo in privrženci češčenja sv. podob hočejo biti moji izdajalci. Bomo že še videli, kdo premore več, moje vojaštvo ali pa neumne pridige in prerokovanja Damaščana.«

Po tem samogovoru se je vrnil cesar v svoje sobane; poklical je tajnika k sebi in ga vprašal: »Ali že veš, da so se Egijci uprli in da hočejo drugega cesarja? A tudi v mestu so ljudje, ki isto nameravajo. Ali si že kaj slišal o teh zarotnikih, Štefan?«

Cesar je vprl svoj prodirajoč pogled v tajnika, ki je prestrašen zatrjeval, da kaj takega niti mogoče ni.

»Hočem ti pa jaz enega imenovati, ki se niti ne sramuje mene nazvati tirana in uči take predrznosti celo svojega sina. Senator Elpidij je ta, izvrsten vzgojitelj, ni res?«

Štefan je obledel ter začel po cellem živótu trepetati. Komaj je prikril cesarju svojo razburjenost, ki v tem trenutku radi jeze ni tako pozorno opazoval tajnika, ter nadaljeval:

»Jaz vem, zakaj me senator tako črti. Saj se je vendar on že potegoval za prestol, pa sem mu ga jaz zasedel.«

»Gospod«, je zaklical Štefan, ki se ni mogel več vzdržati, »kdorkoli ti je to povedal, se je grdo zlagal. Senator Elpidij ni nikoli na kaj takega mislil, in čeprav se ne štejem k njegovim prijateljem, vendar ga moram vedno zagovarjati proti takemu podlemu obrekovanju.«

Zvit naklep se je porodil v cesarjevih mislih.

»Če si res tako svest Elpidijeve nedolžnosti«, je dejal cesar nenadoma, »tedaj pojdi k senatorju in ga privedi k meni. Toda ne drzni se, ga količkaj posvariti, ker to bi bilo izdajalstvo — me menda razumeš, Štefan.«

Je Štefan despota razumil ali ne: hote ali nehote se je moral pokoriti cesarjevemu ukazu in brez obotavljanja je naznanil Elpidiju despotov pogubonosni ukrep.

Z boječo sumnjo je ta sprejel nevarno novico, toda ni izgubil ravnodušnosti, temveč je odločno odvrnil Štefanu: »Počakaj, prijatelj, jaz te bom spremljal.«

»Res, Konstans? Podajaš se pač v levov brlbg, iz katerega se ne vrneš več. Jaz sem storil svojo dolžnost, ti pa sprejmi moj nasvet — ne pojdi k cesarju. On bo že verjel, če mu povem, da si odpotoval na deželo ali pa da si umrl...«

Zavračajoč je iztegnil senator desnico.

»Nobene nepotrebne laži! Vsako neresnico sovražim in tudi nečem, da bi me ona rešila. Neustrašeno bom stopil pred Leona in možat sem zadoosti, da bom priznal resnico in ovrgel laž. Pojdi, prijatelj, jaz sem pripravljen.«

V nadi, da se bo kmalu vrnil, se senator niti poslovil ni od sinka, kakor je navadno storil.

Leon ga je sprejel nenavadno prijazno. Ni mu omenil niti bližajoče se

nevarnosti, niti namenov upornikov, ki so hoteli voliti novega cesarja, temveč ga je mirno nagovoril:

»Neprijetne stvari sem slišal o tebi, Elpidij. Nekdo me je obvestil, da si moj sovražnik in si me celo imenoval pred svojim sinom tirana. Tega ne morem verjeti in zato bi rad tebe slišal, ker vem, da si bil resnici vedno zvest.«

Senator je spoznal svoj resen položaj in najbolje se mu je zdelo, če pove resnico, radi tega je odgovoril:

»Gospod in vladar! Častiš me, ker me imenuješ resnicoljubnega, to mi pa tudi velepa priznati resničnost obvestila. Res je, da sem se nedostojno o tebi izrazil, cesar, ker tvoje prepovedi zoper sv. podobe mi nikakor ne ugajajo. One žalijo verski čut vsakogar in ti veš tudi, da je patriarh German, menihi, vse šole in sploh vse ljudstvo proti tebi.«

»Seveda ti tudi, Elpidij!«

»Jaz sem tebi v vsem zvest služabnik, samo v sovraštvu proti češčenju sv. podobe,« odvrne Elpidij neustrašeno.

»Torej častiš ti sv. podobe?«

»Da, cesar, in jih tudi bom, dokler bom živel.«

»Potlej jih bržkone ne boš dolgo.«

»Moje življenje je v tvojih rokah,« odgovori senator mirno. »Vendar še vedno upam, da mi boš prizanesel radi sina, ki potrebuje očetove podpore.«

»Molči, Elpidij! Jaz bi ti naj prizanesel radi sina, ki ga ščuvaš proti meni, da me bo vedno smatral za tirana.« Jezno je izgovoril Leon zadnje besede, odgrnil damastno pregrinjalo in poklical Teodozija, kateremu je ukazal odpeljati Elpidija v ječo.

V grd, sovražen nasmeh so se zaegnile stotniku ustnice, ko je zagledal pred seboj pobitega senatorja, ki ga je on pahnil s svojo hudobno nakano v nesrečo. Nastopila sta dva vojaka in odvedla Elpidija v temnico.

Sedmo poglavje.

Globoko je užalostila Štefana senatorjeva usoda. Žaloval je bridko, zakaj se ni Elpidij ravnal po njegovem nasvetu, ki bi ga bil gotovo rešil despotove jeze.

Še hujša bridkost in pobitost pa je zavladala v hiši senatorjevi. Kakor brez uma je letal Ivan po hodnikih in sobanah ter klical jokaje očeta. Zaman ga je skušala Teoda utolažiti, saj je sama ravno tako potrebovala tolažbe, kakor vsi drugi.

Kmalu se je raznesla po celém mestu vest o senatorjevem ujetništvu in žalosti, ki je napolnila njegov dom in dospela tudi v Teodozijevo hišo. Evdoksija, blaga stotnikova soproga, je takoj zaslutila, da je povzročitelj vsega zla njen sin, ki je prelomil dano besedo ter razodel očetu vse do zadnje pičice. Hudo je pekla ta zavest njo, nekdanjo prijateljico rajne Elpidijeve žene. Polna svete jeze je okarala porednega sina in moža; studiti se ji je jelo pred takim sinom in maščevanja željnim možem, zato je živela odslej raje popolnoma zase in se ni brigala za nobenega izmed njiju. Prej tako blagonosen družinski mir je zapustil odslej hišo Teodozijevo in se umaknil razporu in nespornostim.

Na večer tega usodepolnega dne je prišla skrbno zavita oseba pred Elpidijevo hišo. Neznanec je potrkal na vrata.

„Kdo si?“ se je oglasil boječ ženski glas od znotraj.

„Odprite, Teoda!“ je neznanec nalahno odgovoril. „Štefan sem, dvorni tajnik.“

Takoj je zarožljaj ključ v mogočnih vratih in prišlec je vstopil. Hišina ga je na njegovo željo peljala v Elpidijevo zasebno sobo, kjer je visela Nikeforova slika.

„Po to-le sliko sem prišel, Teoda,“ je rekel Štefan. „Ona je namreč moja, in zato jo hočem odstraniti, da ne pride v nepoklicane roke. Jutri pridejo bržkone biriči preiskavat senatorjevo stanovanje za svetimi podobami, in zatorej odstranite vse, kar bi utegnili škodovati blagemu možu. Le potolaži se in varuj Ivana, ker zadeva se bo kmalu srečno iztekla. Če bi Ivan vprašal po sliki, mu reci, da jo je moral odnesti tuj mož, toda ne imenuj imena, me razumeš?“

Ona je pritrdila.

Skrbno je zavel nato Štefan podobno v črno sukno, jo skril pod plašč in odšel neopaženo, kakor je prišel.

Doma ga je že pričakovala skrbna žena Filomena in se veselila lepe podobice. Kar načuditi se ni mogla, ko jo je postavil mož pred njo. „Tepim barvam in potezam, ki jih je izrazil Nikefor v krasnem obrazu Device.“

„Da, to je podoba, ki jo je naslikal ubogi Nikefor za me!“ je veselo vzkliknila. „Kako lepo! Kako krasno!“

„Pač res, ubogi Nikefor! Verjemi mi, Filomena,“ ji je zatrjeval mož ganjen, „od tistega dne, ko sem zvedel za Nikeforjevo smrt, plamti v meni neugasljivo sovraštvo proti krutemu cesarju. Današnji dogodek ga mi je pa še povečal. Rad bi izpovedal svoje mnenje in čustva, toda kaj, ko ne smem. Bog daj kmalu dan, ko nam bo zasijalo svobodnejše solnce, nam, oproščenim trinoga Leona!“

Marsikaj sta se še pogovarjala užaloščena soproga ter nazadnje sklenila, vzeti malega Ivana k sebi, da bo varen pred despotovo jezo in preganjanjem. Pri tem blagem sklepu, ki sta ga nameravala izvršiti takoj jutrišnji dan, ji je zalotil spanec in jima zatislil utrujene oči.

Čisto drugačen pa je bil med tem položaj nesrečnega senatorja. Črna tema ga je obdajala od vseh strani, skrbi so mu gubančile čelo in žalosti je pokalo srce blagemu možu. — V majhni temni celici sedi on, najuglednejši mož celega sveta, cesarjev svetovalec. Obhajajo ga čustva, kakor bi ležal živ pokopan v zaduhlem, tesnem grobu, ločen od svojcev in preganjan od usode.

Pa kaj vse to! Le skrb za ljubega otroka, za ubogega brezskrbnega Ivana, ki ga je zapustil brez varstva in pomoči, ta skrb je tlačila njegovo očetovsko srce. Kaj more neki pomagati Teoda sinčku? Ona je sicer zvesta hišna, toda njena moč je preslaba proti tiranstvu, ki ne varuje življenja tistemu, ki ga sovraži. In Leon je sovražnik Elpidijevega sina.

Mučne so bile te misli in so senatorja tako potrle, da je skoraj napol

brezumen padel na vlažna tla in začel moliti:

„Gospod, Bog nebes in zemlje, ozri se v temo moje ječe in usliši hlapca, ki kliče k Tebi iz globočine svoje nesreče. Ne, meni ne prizanašaj, temveč mojemu Ivanu, in reši ga pred zlobo mojih sovražnikov. In ti, blažena žena, ki si prerano zapustila svet, da gledaš Boga od obličja do obličja, poglej na svoje ūrage, ki trpijo v tej solzni dolini. Prosi za nas, posebno pa za tvojega majhnega, zapuščenega otroka.“

Potok solz se mu je udril po velem licu in beseda je zastala ubogemu očetu na izmučenih ustnicah.

„Čuj, — kaj je neki zašumelo? Poželjivo je poslušal senator, kaj bi pomenil ta šum. Kar je zarožljaj ključ v vratih in med podboji se prikaže resna meniška postava, kateri je sledil jetničar z motno brlečo svetilko.

„Elpidij,“ je zaklical nalahno menih presenečenemu senatorju, „sledite mi takoj.“

Ujetnik ni niti sam sebi verjel in se ni niti ganil z mesta.

„Brzo, da ne zamudite prilike,“ je opominjal neznanec zopet. „Zapustite naglo ta kraj in pojdite z menoj, kajti Vaš rešitelj sem.“

Med tem, ko je menih še govoril, je ogrnil jetničar senatorja z dolgim plaščem, na kar so vsi trije zapustili temnico. Dolgo so korakali ob slabo brleči luči po temnih podzemeljskih hodnikih, dokler niso dospeli do železnih vrat, katere je jetničar skoro brez šuma odprl in zaprl. Menih in Elpidij sta bila na prostem. Na jasnem nebesnem svodu so migljale neštene zvezdice nad srečnim, zopet prostim Elpidijem, ki se je hotel še enkrat ozreti nazaj in se prepričati, ali ni vse le prevara, toda vrata so bila že zaprta.

»Sledite mi, Elpidij«, je silil menih. »Zapustiti morate to nevarno mesto kakor mogoče hitro, zato ne vprašajte radi rešitve, ker vse še zveste o pravem času«.

Z veseljem je korakal presenečeni Elpidij zraven svojega spremljevalca po

samotnih mestnih ulicah, dokler nista dospela do samostana sv. Bazilija, ki ju je sprejel v svoje varstvo.

(Dalje prihodnjik.)

Jesen.

Zadnji dih poletne sape
čez dolino je zavel.
V gozdu vse je zašustelo,
ko pri njem slovo je vzela.

Tičke plahe so se skrile,
z vej so skrivno kukale —
tesno k sebi so se zvile ...
perje so si pukale.

Tiha žalost v gozd je legla,
mrzla kot jesenski dan ...
list za listom je objela —
tožna bila je ravan.

Nedin Sterad.

Na grobeh.

I.

Podal sem na sveto se njivo,
kjer neha sovraštva vihar,
kjer mirno in bratski počiva
Bogat, siromak in vladar.

Vse tiho in mirno krog mene,
po grobih se križi vrste;
od križa do križa me žene,
da čitam, kaj kateri mi dé.

In vsi mi le isto povejo,
so s kamna, z železa, lesa,
da truplo tu v grobu počiva
in čaka vstajenja mesa.

In vsi mi le isto povejo,
da v grobu razločka pač ni,
vrh groba še mal je razloček,
ki les ga, al' kamen stori.

V pepel in pa prah je razpalo
to truplo, kjer kamen stoji,
in truplo že prah je postalo
sirote, kjer križa sploh ni. . . .

V trenutkih bolesti me vleče
na grobe, kjer mrtvi mi spé
in duša mi srcu šepče:
tu mir je, tu sreča za té.

II.

Po grobeh sem korakal,
kjer mirno bratje spe,
in s solzami namakal
gomile ozaljšane.

Zrahljala ljuba roka
grobove je skrbno,
cvetlice nasadila,
kropila jih s solzô.

Po grobeh sem korakal,
kjer mirno bratje spé,
in s solzami namakal
gomile zabljene.

Nikdó vam ni nasadil
rož pisanih na grob,
ne znamenja popravil,
odkar je bil pokop.

Ce svet vas je pozabil,
vas nekdo zabil ni,
in trombe glas bo pravil:
vstanite tudi vi!

Starogorski.

Krizanteme.¹

Krizantême, cvetke nežne,
pozdravljene mi srčno,
od jesenskih cvetk nobene
tako krasno ne cveto.

Kadar drugo cvetje vene
in smrt mrzla že hiti,
da ga v beli plašč odene
takrat cvet mi vaš duhti.

Ko deklška roka vije
venec z raznih cvetov si,
da ji dragih grobljo krije,
cvet najlepše vaš duhti

Vaše cvetje, krizanteme,
kakor žamet je mehkó,
kot bi mladi, krasni devi
božal ličece mehkó.

Pozdravljene, krizanteme,
zvezdice zemeljske ve,
od jesenskih cvetk nobene
ni tak mile, kot ste ve.

Ko življenje steče moje,
bela me objame smrt,
takrat, ljub krizanteme
grob spreménite mi v vrt.

Starogorski.

¹ Krizanteme so bele jesenske cvetlice, iz katerih delajo vence za grobove na vernih duš dan.

Kaj je novega po svetu?

Na Portugalskem, kjer se je proglasila republika, uganjajo prekucuh grozne reči; duhovnike so morili, cerkve podirali in ropali, skakali po oltarjih, svete hostije mandrali z nogami. Pa še pravijo, da je to napredek, svoboda, da je to ljudstvu v blagor! Tako vsaj pišejo naši liberalni listi. Ali se jim ne meša pamet? — Vlada je razpustila goriški deželni zbor, zaradi obstrukcije je morala zaključiti istrski deželni zbor, tudi v gališkem deželnem zboru je vzbruhnila obstrukcija. Kakor je videti, gre v Avstriji vse narobe, tega pa je krivo, ker mesto pravice vlada krivica in nasilstvo. — Na Do-

lenjskem so imeli dne 18. oktobra volitve za državni zbor mesto odstopivšega poslanca Šukljeta. Izvoljen je z ogromno večino kandidat Slovenske ljudske stranke deželni odbornik in profesor Evgen Jarc. Liberalni kandidat, socialno-demokratski učitelj Gangl, je sramotno propadel. — Na Dunaju zborujejo delegacije, to je zastopniki našega in pa ogrskega drž. zbora, ki rešujejo tiste zadeve, ki jih imamo skupne z Ogri, kakor n. pr. vojska, denarna veljava itd. — Kolera se še vedno širi po Ogrskem, Hrvaškem, Ruskem, Italijanskem in Turškem.

Orli.

Maribor. Cenjeni urednik! Že dolgo, dolgo časa niste slišali ničesar o našem Orlu. Gotovo ste si že mislili, da je šel spat za vedno v krtovo deželo. Toda temu ni tako. V zadnjem času smo pričeli zopet z rednimi predavanji. V nedeljo, dne 23. oktobra nam je govoril g. Kemperle o nastanku raznih političnih strank. Z velikim zanimanjem smo sledili govorniku, katerega se tudi iz srca zahvaljujemo. Govoril je nadalje tudi brat Praprotnik, in sicer: Rim je zmagujoč in nepremagljiv. V krasnih besedah nam je slikal razne cerkvene sovražnike, in sicer je začel z rimskimi cesarji. Tudi razne krivoverce, kakor Arija in Focija in njiju delo je krasno naslikal. Tudi njemu se iskreno zahvaljujemo z bratovskim „Na zdar!“

Volili smo tudi novi odbor za predavanja. Za predsednika je izvoljen brat Praprotnik z 21 glasovi; za podpredsednika je izvoljen brat Simonič z 11 glasovi. Mnogih telovadcev niti ni bilo, najbrž so se zbali vremena.

Predavanja imamo vsako nedeljo ob 2. uri. V kratkem bomo imeli tudi pevske vaje in razne poučne sestanke. Vse trezno misleče fantje pa vabimo, da vstopijo v naše vrste. Le hrabro in brez strahu naprej! — Na zdar! Orel.

Škale pri Velenju. No, iz našega kraja pa že res ni bilo dolgo nobene- ga poročila. Večkrat je že kdo povpraševal, kaj neki dela škalski Orel, ali dremlje ali spi? No, reklo se je, da spi, in sicer zato, ker nima podlage, da bi si spletel gnezdo. Nimamo torej Društvenega doma ali telovadnice, in torej tudi Orel ne more razpeti svojih kril in se dvigniti kvišku. Zalostno je za take kraje, kjer se kaj ustanavlja in tudi obljubi pomoč, potem pa zaspi in ostane vse samo na papirju. — Potem pač ni čudno, da v takih krajih, kjer društva ali odseki spijo, lahko delajo naši nasprotniki kar koli hočejo. V takih krajih, kjer ni krščanskih društev, zvez ali odsekov, tam se začnejo navadno liberalci širiti in ustanavljati svoje zveze in sokolska društ-

va. Nekateri pravijo, da telovadba ni za priproste mladeniče, in da ovirajo s tem tudi Marijino družbo in druge pobožnosti; to je pa že res smešno. Jaz pa vprašam: Ali ni tak mladenič, ki je v telovadnem odseku, najbolj zanesljiv Marijin služabnik, kaj? Ali ni Marijini družbi telovadni odsek le podlaga, kajti kdor je v tem odseku, tisti zna tudi lepo krščansko živeti. Marijina družba in telovadni odsek Orel sta dve organizaciji, ki morata držati skupaj, mladino spodbujati k dobremu in vedno ena drugo podpirati. Ali ni boljše, če razpne Orel svoje peruti, kakor pa liberalni Sokol, ki stori našo mladino le mlačno in slaboverno. Ali ni boljše, če gredo mladeniči ob nedeljah po popoldanski službi božji telovadit, kakor pa če se po krčmah klatijo ter grdo govorijo čez duhovnike, čez sveto vero in čez katoliško-narodne mladeniče ter se nazadnje začnejo sami med seboj krvavo pretepati, da je strah in groza. Torej vzdramimo se! — Na zdar!

Petrovče. Naš Orel je imel v nedeljo, dne 2. oktobra svoj II. redni občni zbor pod vodstvom Zvezinega zastopnika, brata Jeločnika. Vneti organizator Orlov je v jedrnatem govoru obrazložil pomen Orlove organizacije, ki naj bo bojna četa v brambi križa in siovenske domovine. Poročilo odbora je razkrilo neumorno delavnost petrovškega Orla, ki je v kratkem času obstanka (deset mesecev!) storil naravnost veliko. Omenimo le, da so se pod njegovim okriljem ustanovili trije pododseki: v Žalcu, Grižah in Št. Petru, od katerih sta žalski in šentpeterski samostojna. V novi odbor so voljeni: dr. Jehart, Ignacij Roter, Mat. Kač, Vinko Pristovšek, Jožef Repinšek, F. Kramer. Med navzočimi je bilo zlasti mnogo naraščaja ter tudi precej starišev, kar nas navdaja s posebnim veseljem. — Sedaj pa na delo, Orel petrovški, junaška četa, ki braniš petrovško trdnjavo, vhod v Savinjsko dolino, pred brezverskim liberalizmom! Ne boj se žrtev, ne boj se dela! Mno-

go truda ti prinese prihodnje leto, ko boš prvič javno nastopil. Ne vstraši se! Ne boj se tudi psovanja nasprotnikov! Le poglej, kdo so pa ti nasprotniki! Kar je poštenega v Petrovčah, je itak na tvoji strani, ostali pa so razgrajači, pijanci, umetno nahujskani po raznih liberalnih „voditeljih“. In teh se boš bal? Pred temi se boš sramoval, biti član Orla? Nikdar! Psi lajajo, mi pa jezdimo ponosno naprej...

Isti dan je imelo savinjsko okrožje Orlov svojo III. odborovo sejo pod vodstvom „Zvezinega“ načelnika, V. Jeločnika. Izmed sklepov so zlasti važni organizatorični sklepi, ki naj uveljavijo v okrožju strogi red in disciplino, zlasti glede poročil o delu v oddelkih. Le strogo nadzorstvo okrožja bo obvarovalo oddelke lenobe in zasplosti. Zato mora odslej vsak odsek vposlati k okrožni seji okrožnemu tajniku vsaj dva dni poprej prepis zadnjih odseko-

vih sej ter prepis telovadne statistike. Tudi je vzel okr. odbor v pretres Zvezine sklepe odborove seje z dne 4. 9. 1910, ter naročil odsekom, da z oktobrom začnejo z rednim delom. Podroben načrt za delo v telovadnici in v društvu pripravlja na podlagi Zvezinih sklepov odbor za prihodnjo okrožno sejo. Važna je nadalje resolucija okrajnega odbora glede našega naraščaja. O tem še poročamo. Natančnejši sklep pa je, da priredi Zveza Orlov okrožni v aditeljski tečaj v društveni telovadnici v Petrovčah začetkom novembra. Predpriprave ima v rokah okrožni tajnik dr. Jehart in je tozadevna vprašanja naslavljal na njega. Orli dobe v kratkem vso potrebno informacijo. — Prosimo odseke, da v najkrajšem času skličejo odborove seje ter na njih vzamejo doposlane sklepe na dnevni red in v pretres.

Na zdar! Okrožni odbor.

Dekliški vrtec.

Dobra gospodinja. (Nadaljevanje in konec.) — 8. Mrzle piške v majorezi. Razreži lepo pečene piške in jih okusno naravnaj na krožnik ter polij s sledečo omako: (za eno piško) prereži troje trdo kuhanih jajc na pol, čez sredo, izvzemi rumenjake, potlači jih skozi sito v kako skledo, prideni malo juhe, limoninega soka, nekaj starega vina, malo finega laškega olja, nekaj kapljic jesiha, soli primerno in dodej še malo paprike, potem mešaj tako dolgo, da postane zmes lepo gladka; k zadnjemu še primešaj eden surov rumenjak. To omako vlij torej na razrezano piško, le toliko si prihrani, da potem z ostankom napolniš votline prej ostalih beljakov. S temi beljakovimi skledicami, s karfijolom, limono, zelenim peteržiljem okinčaj potem krožnikov rob. Ta priprava se priporoča posebno kot — asijet — po juhi, ali za mrzli „büfet“, mrzlo južino ali večerjo.

9. Ostanki kuhane ali pečene kurenine se jako praktično uporabljajo na sledeči način: od kosti odluščeno meso

se prav tanko razseka. V skledi se zgoni nekaj masti ali mozga, pridene eno, ali če je več mesa, tudi več jajčnih rumenjakov, nekaj fino zrezanega peteržilja, malo paprike ali popra, malo česna, nekaj zemeljskih drobtinic in po potrebi soli. To zmes se dobro omeši, napravi ž nje male kolačke, ki se na vroči masti pražijo. Ti kolački se položijo potem na topel krožnik in polijejo z omako, kakor sem jo opisala pri paprikašu, ali se nadevajo brez omake na kako prikuho, na prisiljeno zelje, na špinačo ali na repo: dobri so ti kolački tudi s salato.

Prihodnjič poroča o uporabi stare kurenine — praktična kuharica.

Naše cvetlice. Drage sestre, naše največje veselje je minolo z ljubim poletnim časom. Kako pa je bilo to veselje? Po mojem mnenju je pač za vsako pošteno, dobro misleče dekle največje veselje, gojiti ljube in zale cvetlice. Zdaj pa poglej v kateri koli vrt hočeš, povsod najdeš vsahnjene. Kaj pa nam je zdaj storiti? Glejte, ljube

moje tovarišice, mi imamo vrtec, v katerem gojimo lahko cvetlice tudi v zimskem času. Ta vrtec ima čez vse skrbnega vrtnarja, pa tudi skrbno vneto vrtnarico. — Vrtec je naše srce, v katerem naj vsaka mladenka goji s pomočjo skrbne vrtnarice nebeške matere Marije zale cvetlice krščanskih čednosti, da bomo dopadle skrbnemu vrtnarju, ljubemu Jezusu. Mi pa dobro vemo, da nobena izmed nas ne goji vseh vrst cvetlic. Ena ima te, druga zopet druge. Tudi v našem duhovnem vrtcu je veliko cvetlic, katerih tudi nobena vseh sama ne goji. Posebno tukaj je potrebno, da se združimo. To torej je moja edina želja, da se združimo vsa dobro misleča dekleta in delujemo na bojnem polju za vero in slovensko domovino. Gojimo raznovrstne cvetlice, da si ohranimo dekliško čast in poštenje. Združimo se po vseh slovenskih farah, ustanovimo si pred vsem Dekliške zveze! Premagajmo vendar enkrat ta strah, ki nas moti, odstranimo vse zapreke, ki nas zadržujejo, da tako dolgo spimo. Saj ravno v Dekliški zvezi, katera prireja pod skrbnim vodstvom toliko poučnih shodov, se naučimo ena od druge gojiti cvetice krščanskih čednosti. Torej še enkrat vam kličem: združimo se (to velja za kraje, kjer še ni ustanovljena Dekliška zveza), delajmo, dokler je čas in nam teko še mlada leta. Pripravimo pa najprej lepo svoje gredice, da bode padlo seme v dobro pripravljeno zemljo, cvetlice lepo cvečele in žlahtno duhte. Pa to še ni zadosti. Cvetlice morajo imeti skrbnega vrtnarja, ki vedno pazi na nje po dnevi in po noči. Tem bolj pa potrebujemo mi v duhovnem vrtcu skrbnega vodnika, zato pa prosimo prav goreče našo ljubo mater. Ve vse, ki že gojite cvetice v Dekliški zvezi, ali kakor koli, pa prav pridno poročajte, kako vam kaj rasto in duhte, radovedni Ljuta-meržanki.

Dekleta, ne v tujino! Časniki so zadnji čas prinesli naslednjo novico: Na kolodvoru v Poljčanah so dne 12. oktobra prijeli židovskega trgovca z dekleti, zval se je Henzelman. Imel je

nabranih že 12 deklet. Kam jih je mislil spraviti, ni treba praviti. Pa, mislite, da je to prvi in edini slučaj? Le malo takih falotov dobijo v roke, drugi odidejo srečno s svojimi žrtvami. Ampak nerazumljiva lahkomisljenost je pri naših dekletih, da vsakemu capinu verjamejo. Treba jim je le obljubiti lepo oblačilo, dober zaslužek, pa da pride v veliko mesto, in verjela bo tudi — vragu samemu. Še bolj neodpustljivo je to pri stariših, ki meni nič tebi nič pošljejo svojo hčerko — v mesnico. Treba je le izreči besedo Gradec, Dunaj, Budimpešto, in že so matere čisto blažene, da njihova Micika ali Frančika tako daleč pride! To je naravnost prokletstvo za nas. Nemci silijo sem k nam, Südmarka naseljuje sem v naše lepe kraje luteranske nemške kmete, za njihova dekleta je dobro prebivati v naši deželi, naša slovenska dekleta pa se sramujejo biti doma, opravljati kmečko delo. Le v mesto, le v mesto, kakor bi tam pečene ptice v usta letele! Ogromna večina teh deklet se za naš narod popolnoma izgubi in tudi na duši čisto izpridi. Znana so nam dekleta, ki so si v mestu hitro poskrbele za nezakonske otroke, katerih pa niti slovenski nočejo učiti, češ, moj otrok je rojen v mestu, je „dajč“! Zadnji čas se vedno bolj množijo slučaji, da rojene Slovenke odpadajo od katoliške cerkve. Ni čuda, če pridejo v službo zagrizenega luterana, ali pa se zapletejo s kakim luteranskim capinom, in ti ljudje nalašč prežijo na slovenska katoliška dekleta, da jih pripravijo k verskemu in narodnemu odpadu. — Torej, dekleta, če že morate iti v mesto služiti, pomislite dobro, kam greste. Nikoli pa ne verjemite zlatim obljubam neznanih ljudi, ki vas vabijo v mesto. So ljudje, gospodje in gospe, ki imajo od tega zaslužek, da lovijo kmečka dekleta za nesramne hiše.

Metuljice. Sedim zvečer pri odprtem oknu, pri brleči luči zrem v svojo knjigo. Prileti skozi okno metuljica, se zakadi v gorečo luč in pade na tla, za njo pride druga in tretja — naposled prav velika, se opeče in se vrže

na moja prsa. Ljuba živalica, vem, da trpiš, ali pomagati ti ne morem. Rahlo jo odpahnem proti oknu, ali preden se vsedem na svoj prostor, strči že zopet v gorečo svečo ter opečena pade na tla. — Vsakdanji je ta prizor, pa pomisljiv. Deklica, ali nisi tudi ti takšna lahkomisljena metuljica? Vsak dan vidiš, kako so se druge opekle in pad-

le na tla iz svoje gizdave višine. Pa zastonj, kakor brez glave se zaletavaš v ogenj pregrešne priložnosti, dokler si ne osmодиš peruti. Da, sedajšele se vržeš v naročje tistim, ki jih prej nisi ubogala, jokaš in tarnaš in bridko objokuješ svojo lahkomisljenost, pa nepozno je ... Spametuj se, dokler je še čas, ne bodi neumna metuljica.

Društveni glasnik.

Sevnica. Naša deklška zveza se kaj lepo razcvita, ako prav je že zima blizu. Navdušenje med članicami je vedno večje. Posebno pa prikipi veselje do vrhunca, kadar naše vrle pevke članice, zapojejo kako mило, ljubko slovensko pesmico. Sliši se le en glas: oj, kako je to krasno, hvala Bogu, da sem zraven, nikjer bi ne mogla najti boljšega in poštenjega razvedrila kot pri deklški zvezi. Tudi predavanja smo že parkrat imele. Predava nam Pepca Senica iz gospodinjkega tečaja. Prvo predavanje smo imele dne 4. septembra, v katerem nam je govornica razložila pomen letošnjega prvega gospodinjkega tečaja na Teharjih, spodbujala je svoje sestre k vstrajnosti in zavednosti, Marijo postavi vsem mladencem za vzor, kajti le na njo smemo popolnoma zaupati. Gospodična Malčika Bonačeva pa prelepo deklamuje pesmice in sicer pred predavanjem: »Naprej slovenska dekleta!« in ob koncu pa: »Zakaj ne smem v Jeruzalem?« Drugi poučni shod smo imele dne 2. oktobra na rožnivenško nedeljo. Takrat nas je gospodična Pepca Senica poučila o umni svinjereji, kar je posebno za naše mladenke važno. Lepo je videti, kako mladenke z velikim zanimanjem poslušajo. Ker se pa že bliža mrzla zima, imele bomo še več časa se v vseh strokih poučevati. Tudi igre ne bodo zastale, kajti pokazati moramo tudi me, da se zavedamo svojih dolžnosti. Zato pa mladenke sevnške le krepko naprej — z združenimi močmi premagale bomo najlojše našega hudega nasprotnika v Posavju. Ako bodete še v prihodnje tako marljive, bode kaj kmalu zopet veselo svidenje v »Našem Domu«, kajti:

Sovrag le skrit naj ostane

tam dol za Savo,

Saj Sevnice nikdar ne vzame,

potegnil je nikdar ne bô.

Pepca Sevnška.

Št. Peter v Sav. dolini. Pretečeni mesec sem se mudil v vasi: »Roje«. Tukaj sem opazil, kaj zmorejo naša vrla slovenska dekleta in fantje. Priredili so zabavni popoldan s krasno igro sv. Elizabeta. Igra se je vršila pri vrlom gospodarju Kaču. Igrali so tako izborno, da smo z velikim zanimanjem sledili krasnim prizorom. Čudil sem se ne malo, da znajo kmečki fantje in dekleta tako elegantno nastopati. Torej Vam kličem vsem igralcem: »le tako naprej!« Želimo, da se v kratkem zopet vidimo

in pošteno razvedrimo v tej mično mirni vasi. Pogumno naprej, vrli mladenči in dekleta! Na svidenje!

Savinčan.

Griže. Tudi pri nas se je začela vzbujati mladina. In kako tudi ne bi? Krog in krog vstaja savinjska mladina ter se druži v zveze in odseke, zlasti odkar imamo zasnovano okrožno mladinsko organizacijo. In mi naj bi zaostali? V nedeljo, dne 9. oktobra so se zbrala naša dekleta k ustanovnemu shodu »Deklške zveze« ter si podal roke k skupnemu delu. Zborovanje so vodili č. g. župnik. V ustanovnem govoru so nam razložili važnost mladinske organizacije. Zoper strupeni, brezverski liberalizem se mora združiti mladina, kar je krščanske in poštene, ako hočemo še ohraniti svojo vero in narodnost. O pomenu in delu deklških zvez nam je znana govornica in podpredsednica Z. S. D., Marija Drevo, govorila. H koncu shoda je prihitel iz Petrovč tudi č. g. dr. Jehart ter kratko in jasno zarisal podroben načrt za mladinsko organizacijo v Grižah in nam razložil razmerje do okrožja in do S. K. S. Z. — Pristopivše članice, bilo jih je takoj ob začetku že 62, so si volile sledeči odbor: Korent Juliko, ki je obenem odbornica okrožne deklške organizacije, za predsednico, za odbornice pa: Lešer Nežo, Kuder Terezijo, Hriberšek Ano, Traunšek Franico. Naj bi mlada Zveza pod krepkim vodstvom okrožja in pod okriljem K. S. Z. prav pridno in uspešno delovala! Upamo, da bomo o delu mogli v kratkem »Našemu domu« kaj poročati.

Sv. Jurij v Slov. gor. Pomembna je bila za našo mladniško Marijino družbo, oz. mladniško zvezo nedelja, dan 16. oktobra t. l. Dva dogodka moramo opisati. Mladenci Marijine družbe so si omislili krasno družbeno zastavo v vrednosti do 600 K. Zastava je delo čč. šolskih sester v Mariboru ki so vredne vsestranskega priporočila. Izvršujemo tudi na cerkvenem polju, pri nabavi cerkveno-družbenih priprav geslo: svoji k svojim! Zastava ima dvojno polje. Na modrem je oljnata podoba Brezmadežne, okrog nje se vije napis: V svoji ljubezni edine-Marija ohrani nas-sine! Na beli strani kaže zastava sv. Alojzija z napisom: Alojzij, ti deviški cvet, mladencičev vzor bodi svet! Blagoslovil je zastavo, kateri je botroval g. poslanec Roškar, vlč. g. gvardijan Nikolaj Meznarič od sv. Trojice v Slov. gor. in služil

slovesno sv. mašo, med katero je pristopilo 80 mladeničev k skupnemu sv. obhajilu, Vlč. g. dr. Hohnjec pa je v cerkvenem govoru navdušeno govoril mladeničem o ljubezni, ki jo naj gojijo do Marije in o načinu, kako naj posnemajo njeno pokorščino in živijo čisto po zgledu sv. Alojzija. Slovesnosti so se vdeležili mladeniči sosednjih župnij, šentlenarski so prišli s svojo družbeno zastavo.

Popoldne je pri večernicah pridigoval vlč. g. gvardijan Meznarič, ki je mladeniče opominjal, naj bodo stanoviti v češčenju Marijinem ter jih naj celo življenje vodi strah božji. Na to se je po odpetih litanijah in blagoslovu vršil na prostem mladeniški shod, katerega se je vdeležilo ljudstvo sploh, zlasti moške kakor tudi mladenke. Mladeničev samih je bilo gotovo do 300.

Pozdrav je govoril mladenič Fuks Alojzij. G. dr. Hohnjec je razvil program svobodomiselstva in liberalizma, kateri struji sta docela nasprotni naši slovenski organizaciji. Z zgodovinskimi zgledi francoske in zlasti sedaj portugalske revolucije je dokazal, kam zabrede ljudstvo brez katoliških načel, ki jih z nogami teptajo tudi slovenski svobodomiselni liberalci. Boj neizprosno vsem krivim načelom.

G. poslanec Roškar je navdušeno opominjal mladeniče, naj bodo pravi Marijini sinovi v verskem življenju, v dostojnem obnašanju, v lepem vedenju. Naj delajo čast in skrbijo za dobro ime sebi, domači hiši, občini, župniji. Naj ne posnemajo žalostnih zgledov svojih razuzdanih tovarišev, ki delajo sramoto celi fari.

G. dr. Kovačič je razvijal misel, kako naj bo mladeničem zastava znamenje boja in zmage, boja zoper razuzdanost in podivjanost.

Iz svojega jeruzalemskega romanja je pojasnjeval, da je neverni Turk in mohamedanec krasen zgled marsikateremu slovenskemu surovemu, podivjanemu fantalinu glede verskega življenja, glede spoštovanja starišev, glede obnašanja in splošnega vedenja.

Mladenič Caf Maks, Sv. Jurij, je opozarjal tovariše na strast pijančevanja in nečistovanja, vzpodbujal jih je k resnemu delu doma, v društvu, v javnem življenju in opisal duhovno moč in lepoto vernega mladeniča.

Poljanec Ljudevit, Sv. Anton, je povdarjal, kaj pomeni dober mladenič za sedanjost in prihodnost, ako dobro porabi svoj čas, čas dela, čas setve.

Letnik Karol, Sv. Lenart, govori o namenu in geslu slovenskega mladeniča: Za Boga in domovino.

Sekol Mihael, Jarenina, pozdravi v imenu jareninske mladeniške Zveze in vzpodbuja k stanovitosti. Proč s strahom pred ljudmi!

Šiško Janez, Sv. Trojica: Skupno naj bo delo slovenskih mladeničev, katero izvršujemo v ljubezni do Boga in Marije v medsebojnem spoštovanju.

G. kaplan Bosina, ki je vodil zborovanje, opozarja sklepčno na trud in požrtvovalnost mladeniških voditeljev. Slovenska mladina naj jim bo hvaležna s tem, da bujno poganja cvet izobrazbe in rodi sad kreposti sebi v blagor in v korist domovini. Navdušenost, ki je vladala na shodu, nam je porok, da je bil ta dan lepe setve v mladeniška srca, kateri naj da Bog obilno rast. Tako sme s tem dnevom naša mladinska organizacija zopet zaznamovati lep napredek v svojem požrtvovalnem delovanju.

Pesniške vaje.

Mesto govorniških vaj postavimo danes na to mesto pesniške vaje, kakor smo obljubili v zadnji številki na platnicah. Tiste vrstice so pač marsikoga osupnile, morda se je urednik celo komu zameril, ali pa je marsikomu padel pogum. Naj bo kakorkoli hoče, pameten človek se vsikdar rad da poučiti, če pa sam stvar bolje ve, tem boljše zanj, drugi pa radi sprejmejo pouk. Sedaj pa k stvari.

Rekli smo že zadnjič, da je v pesmi razločevati dvoje, misel ali vsebino pa zunanjo obliko, ako se vsebina in oblika lepo vjemeta, tedaj je pesem dobra in lepa. Nauk o zunanji obliki pesmi se imenuje metrika ali stihoslovje. Uči nas 1. Kako se zlogi merijo. Kaj je zlog? Skupina samoglasnikov ali soglasnikov, ki jih v eni sapi izgovorimo. Imenuje se tudi slovka, n. pr. beseda človek ima dva zloga ali slovki: člo-vek. V pesmi se morajo zlogi meriti. Grki in Rimljani so jih merili po

dolgosti in kratkosti, mi Slovenci pa po naglasu t. j. mi razločujemo naglašene in nenaglašene slovke ali zloge, naglašeni zlogi veljajo za dolge, nenaglašeni za kratke, n. pr. v besedi gláva je prvi zlog naglašen, torej dolg, drugi pa nenaglašen, kratek. Dolge zloge zaznamujemo s črtico -, kratke pa z malim polkrogom ◡. Taki zlogi, ki so lahko kratki in dolgi, naglašeni in nenaglašeni, se označujejo z znamenjem =. Kadar hočemo izgovoriti naglašeni zlog, povzdignemo glas, pri nenaglašeni glas pada. Po enakomernem menjavanju dolgih in kratkih zlogov nastane mersko ali taktično gibanje, kakor da bi vojaki korakali. Kako enakomerno se vrstijo zlogi n. pr.:

Nāprej zāstāva Slāve,
na bōj jūnāška krī,
za blāgor očetnjāve
naj puška govōri.

Tako enakomerno menjavanje naglašeni in nenaglašeni zlogov se imenuje ritem (grška beseda). Če se dolg zlog zveže z dolgim ali pa z enim ali dvema kratkima, nastane stopica. Vzglei: a) dolg zlog z dolgim: moj brat, taka stopica se imenuje spondej; b) dolg zlog s kratkim: slava, taka stopica se imenuje z grškim imenom trohej; c) dolg zlog z dvema kratkima n. pr. rožica, imenuje se daktil; d) če stoji kratek zlog pred dolgim, se stopica imenuje jamb n. pr. naprej, če pa stojita dva kratka pred dolgim, se imenuje anapest n. pr. oratar, zadovoljnost.

2. Stih.

Ker smo prej rekli, da se pri naglašeni in nenaglašeni zlogih glas povzdigne, pri nenaglašeni pa pada, imajo tiste stopice, ki se začnejo z dolgim zlogom padajoč ritem, torej trohej in daktil, one pa, ki se začnejo s kratkim zlogom, rastoč ali vzdigajoč ritem. Če združimo dve ali več stopic, dobimo vrstico ali stih. Pomniti pa je, da se smejo vezati v vrstici le stopice ene vrste t. j., ki imajo vse padajoč ali vzdigajoč ritem. Padajoč ritem: Strune mīlo se glasite (Prešern), to je pravilno, spakedrana je pa n. pr. vrstica v neki pesmi, ki leži v našem predalu:

Tam je vse za domovino srčno. Prva polovica ima padajoč ritem (trohej), druga pa vzdigajoč: domovino srčno (anapest in jamb). Zatorej je za koš!

Le v začetku trohejske ali daktilske vrste sme stati kratka slova, dasi bi se sicer vrstica morala začeti z naglašeno slovo. N. pr. Levstikova: Za mano ostani o mesto (daktil in trohej, spredaj pa nenaglašena slova za).

Vzdigajoč ritem: Ko bliža se mrak (Gregorčič). (Jamb in anapest).

Z ozirom na to, koliko stopic ima vrstica ali stih, razločujemo dvostopne, trištiri, pet — in večstopne stihe.

V slovenščini najbolj navadni stih: a) trohejski: — —, ubrani iz treh, štireh ali

več stopic. Na koncu sme manjkati zadnji kratki zlog, in tak stih se imenuje nepopolni pa je drugače dober in pravilen, n. pr.: Rasti, rasti, rožmarin, popoln bi bil, če bi se n. pr. zadnja beseda glasila: rožmarinek, pa to ni potrebno. Jugoslovanskim narodnim pesmam so posebno priljubljene trohejske vrstice s petirimi stopicami, t. j. z desetimi slovkami, ker ima vsaka stopica eno kratko in eno dolgo slovo, n. pr.: Lepa Vida je pri morju stala. Sploh so trohejske vrstice prikladne za izražanje mirnih in resnobnih čustev.

b) Stih so lahko trohejsko — daktilski — — — — —, nikoli pa ne n. pr. — — — — —. Vzglei pravilnega trohejsko — daktilskega stiha: Ladija meni domovje, polje neskončno morje. (Umek.) Prvi stih je osmerek, drugi sedmerek po številu slov.

c) Čisto daktilski stih: — — — n. pr.:

Vitezi cenjeni,
kam ste namenjeni.

Lahko imajo po dve, tri ali več stopic, torej so po slovkah četverci, šesterci, osmerci i. t. d. V navedenem vzgledu imamo šesterec.

d) Jambski stih imajo po tri, štiri ali več jambskih stopic — —. Ob koncu sme stati nenaglašena slova, dasi bi sicer morala stati naglašena slova. Vmes seveda sme biti anapest — — —.

Vzglei: Tri hipe je sanjal
O raji ljubezni.

Zadnja nenaglašena slova v prvi in drugi vrstici je nad številom, zato se imenuje vrstica nadštevilna. Jambski stih so posebno prikladni, če hočemo izraziti krepke in strastne občutke, zato se rabijo zlasti v epičnih pesmih, ki opovajo kako znamenito dejanje, in pa v igrokazih.

Preberite sedaj to pa vzemite v roko kakega boljšega pesnika in primerjajte, kako se zlogi merijo in stih delajo. Drugič bomo dalje govorili.

